نیم قرن تلاش و دستیابی به ۵ رقم برتر و سازگار در قطب نخیلات استان

طغیان آفات، برداشت خرمای طبس را ۳۰ درصد کاهش داد

نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی فعال در زمینه خرما ، استمرار پدیده خشکسالی و کاهش دبی منابع آبی و نبود سردخانه صنعتی ویژه نگهداری خرما و محصولات کشاورزی با ظرفیت مناسب از جمله این چالش ها به حساب می آید

فرخ نژاد

شرایط آبی و خاکی منطقه سبب شده تا قدمت نخل کاری در طبس به هزار و ۵۰۰ سال قبل برگردد و همین قدمت باعث شد تا سال ۱۳۸۴ ایستگاه بررسی سازگاری نخیلات در این شهرستان پایه گذاری شود.

اکنون نیز بعد از ۴۷ سال از پایه گذاری این ایستگاه در آن با کاشت رقم های مرغوب و تجاری استان های خرما خیز کشور نتایج نشان داده است که با کشت و انتقال ۵۱ رقم پاجوش و نهال کشت بافت ارقام مختلف خرما به منظور شناسایی گونه های مناسب با اقلیم منطقه ۵ رقم زاهدی، کبکاب، بریم، پیارم و مضافتی جزو ارقام برتر و سازگار با آب و هوای طبس است . اما قهر ۱۸ ساله آسمان با خراسان جنوبی به ویژه این شهرستان کویری که خاستگاه نخیلات استان به حساب می آید سبب شده تا در اثر طغیان آفات و کمبود آب این محصول که از منابع درآمد اصلی کشاورزان طبس محسوب می شود در سال زراعی جاری حداقل به ۳۰ درصد کاهش یابد و حدود ۷۳ میلیارد و ۸۵۲ میلیون ریال به نخل کاران خسارت وارد شود.

مدیر جهاد کشاورزی طبس به «خراسان جنوبی» می گوید: در حال حاضر سطح زیر کشت نخیلات این شهرستان هزار و ۵۷۳ هکتار (هزار و ۲۵۶ هکتار اصلاح شده و ۳۱۷ هکتار بومی) است که در این سطح بیش از ۲۲۰ هزار نفر نخل و جود دارد. مهندس «داود بخشایی»، میزان محصول تولید شده از سطح بارور (هزار و ۱۴۵ هکتار) را حدود ۴ هزار و ۹۰۰ تن خرمای اصلاح شده و بومی اعلام کرد و ارقام عمده خرمای اصلاح شده در شهرستان طبس را شامل زاهدی، کبکاب، مضافتی، پیارم و بریم دانست.

• کمترین بارندگی ها در طبس

وی در مورد تاثیر خشکسالی ها بر این محصول می افزاید: در سال زراعی ۹۶-۹۵ شهرستان طبس فقط ۴۱/۶ میلیمتر بارندگی داشته و کمترین میزان در بین شهرستان های استان است و همین کمی بارندگی، خشکی و کاهش رطوبت هوا باعث عدم تلقیح مناسب، میوه نشینی پایین، بروز آفات مکنده مانند زنجره و طغیان آفات چوبخوار مثل موریانه و سوسک شاخدار شده است.

به گفته وی هجوم این آفات سبب شده تا شاهد زوال درختان و کاهش محصول به میزان حداقل ۳۰ درصد به ارزش ۷۳ میلیارد و ۸۵۲ میلیون ریال باشیم.

به طور حتم با استمرار خشکسالی ها و کمبود آب نباید مدیریت جهاد کشاورزی طبس به دنبال توسعه نخیلات این شهرستان باشد. از مدیر جهاد کشاورزی در این زمینه سوال شد.

«بخشایی» می گوید: در زمینه توسعه نخیلات، به دلیل محدودیت آب به عنوان اصلی ترین عامل تولید از نظر کمی و کیفی و ممنوعه بودن دشت ها برای دسترسی به منابع جدید آب؛ احداث باغ های نو به صورت جدی و فراگیر نیست و در حال حاضر توسعه نخیلات در مناطقی از شهرستان که سیستم آبیاری از غرقابی به تحت فشار و یا الگوی کشت از زراعی به باغی تغییر می کند و یا امکان کشت مخلوط خرما توأم با محصولات زراعی به ویژه علوفه وجود دارد یا در قالب جایگزینی باغات درجه ۳ و اصلاح باغ های درجه ۲ امکان پذیر است.

• صنایع تبدیلی خرما

سوال دیگر که در این زمینه به ذهن متبادر می شود این است که با توجه به این که طبس یکی از قطب های نخیلات کشور به حساب می آید تا چه اندازه صنایع تبدیلی مربوط به آن در شهرستان فراهم است؟

مدیر جهاد کشاورزی طبس در پاسخ به این پرسش می گوید: این شهرستان مقام اول سطح زیر کشت و تولید خرمای استان را به خود اختصاص داده است و محصول تولیدی در بازار طبس و شهرهای اطراف عرضه می شود.

به گفته «بخشایی» با توجه به روند رو به افزایش تولید خرمای طبس، انتخاب نام تجاری خاص برای محصول تولیدی، ایجاد سردخانه و صنایع تبدیلی و فرآوری خرما در شهرستان از ضروریات است که پیگیری های لازم در این زمینه انجام شده و جهاد کشاورزی برای صدور مجوزهای لازم و در اختیار گذاشتن تسهیلات بانکی آماده همکاری با سرمایه گذاران بخش خصوصی است.

> انتقال و کشت بیش از ۵۱ رقم پاجوش و نهال کشت بافت ارقام مختلف خرما در سال های ۴۸ و ۸۵ تا ۹۳ به منظور شناسایی گونه های مناسب با اقلیم منطقه و در نهایت معرفی ارقام (زاهدی، کبکاب، بریم، پیارم و مضافتی) به عنوان ارقام برتر و سازگار یکی از این اقدامات است

به علاوه تا کنون ۳ مورد جواز تاسیس فرآوری، بسته بندی خرما و تولید شیره و سرکه صادر شده و یک مورد آن دارای پروانه بهره برداری است که در حال حاضر غیر فعال است.

همچنین از دیگر قسمت های خرما مانند برگ و لیف در قالب مشاغل خانگی ،صنایع دستی تهیه و از برگ خرما نیز برای خوراک دام استفاده می شود.

• مشکلات نخل کاران

خرما کاران طبس در حال حاضر با چه مشکلات و چالش هایی دست و پنجه نرم می کنند؟

به گفته این مسئول نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی فعال در زمینه خرما ، استمرار پدیده خشکسالی و کاهش دبی منابع آبی و نبود سردخانه صنعتی ویژه نگهداری خرما و محصولات کشاورزی با ظرفیت مناسب از جمله این چالش ها به حساب می آید.

اما ایستگاه بررسی سازگاری نخیلات طبس با چه اهدافی راه اندازی شد؟

مدیر جهاد کشاورزی شهرستان در پاسخ به این پرسش می گوید: نخل کاری در طبس از یک سابقه هزار و ۵۰۰ ساله برخوردار است و نخل یکی از محصولات بومی منطقه با توجه به شرایط آبی و خاکی لازم محسوب می شود. به گفته «بخشایی» همین سابقه کشت نخیلات و شرایط مناسب آب و هوایی باعث شد تا در سال ۱۳۴۸ موسسه تحقیقات، اصلاح و تهیه نهال و بذر، ایستگاه بررسی سازگاری نخیلات را با غرس ۱۶ رقم نخل از ارقام مرغوب و تجاری از استان های خرما خیز کشور در طبس راه اندازی کند و در حال حاضر پس از گذشت ۴۷ سال همه این ارقام سازگاری خود را با آب و هوای این شهرستان نشان داده و حتی بعضی از ارقام از نظر کمی و کیفی، عملکرد بهتری نسبت به مبادی خود داشته اند.

• هدف از راه اندازی ایستگاه نخیلات

بنابراین هدف اصلی ایستگاه نخیلات با توجه به سابقه کشت نخیلات در شهرستان ، بررسی سازگاری ارقام مرغوب و تجاری خرمای کشور با اقلیم طبس برای جایگزینی و اصلاح و توسعه باغ هاست. او این موضوع را هم یادآوری می کند که بین سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ به منظور بررسی سازگاری دیگر ارقام تجاری و مرغوب کشور ۳۴ رقم جدید پاجوش و نهال کشت بافت خرما از مناطق خرما خیز کشور به این شهرستان حمل و در ایستگاه مزبور غرس شد.

وی درباره اقدامات انجام شده برای شناسایی گونه های مناسب با اقلیم منطقه در این ایستگاه نیز توضیح می دهد: انتقال و کشت بیش از ۵۱ رقم پاجوش و نهال کشت بافت ارقام مختلف خرما در سال های ۴۸ و ۸۵ تا ۹۳ به منظور شناسایی گونه های مناسب با اقلیم منطقه و در نهایت معرفی ارقام (زاهدی، کبکاب، بریم، پیارم و مضافتی) به عنوان ارقام برتر و سازگار یکی از این اقدامات است.

به علاوه اجرای طرح تحقیقی- تطبیقی بررسی سازگاری و تعیین خواص کمی و کیفی ارقام خرما در سال ۸۵، با عنایت به سازگاری ارقام کشت شده و عملکرد مطلوب آن ها از نظر کمی و کیفی نیز به همین منظور انجام شد که نتایج حاصل در انتخاب ارقام قابل توصیه به کشاورزان مورد استفاده قرار گرفته است و ارقام برتر و سازگار این بار از نظر علمی و در قالب اجرای طرح (شامل مضافتی، زاهدی، کبکاب، بریم، پیارم) برای اصلاح نخیلات بومی و توسعه کشت نخیلات در این شهرستان به بهره برداران معرفی شده است.

خشکسالی سبب شد:

کاهش چهار طرح بهره برداری از گیاهان دارویی به یک طرح

فرخ نژاد– چهار طرح بهره برداری از گیاهان دارویی در استان به یک طرح در اثر تداوم خشکسالی کاهش یافت. مسئول اداره بهره برداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان در گفتگو با «خراسان جنوبی» طرح های بهره برداری تهیه شده در مورد گیاهان دارویی استان را مربوط به آنغوزه، وشاو آویشن در سطح بسیار پراکنده دانست و گفت: قبل از پایداری خشکسالی ها چهار طرح بهره برداری در مورد این گونه های گیاهی تهیه شد اما استمرار قهر طبیعت سبب شد تا محدوده زیر کاشت و بهره برداری از گونه های وشاو آنغوزه به شدت محدود شود طوری که از ۴ طرح بهره برداری تهیه شده بر اثر تداوم خشکسالی تعداد آن به یک طرح کاهش یافته است.

مهندس «لاله» افزود: این طرح ها مربوط به شهرستان های بیرجند، سربیشه، درمیان و قاینات است که با توجه به بارندگی های بهار و زمستان سال گذشته در عرصه های طبیعی بیرجند و هندوالان در میان این محدوده ها تا حدودی بعد از سال ها دوباره به بار نشسته است.

به گفته وی در سربیشه هنوز محدوده مورد نظر با وجود بارندگی های اخیر نتوانسته خودش را جمع کند و به بارده ی برسد.

وی وضعیت عرصه های طبیعی استان در مورد رویش گیاهان دارویی را با توجه به بارندگی های بهار سال جاری و زمستان گذشته نسبت به سال های قبل خیلی بهتر عنوان کرد و ادامه داد: در سال های گذشته آنغوزه در محدوده طرح های بهره برداری تهیه شد چون بارندگی خیلی کم بود و حتی به بار نمی نشست اما امسال وضعیت آن قابل مقایسه با سال های قبل نیست.

مسئول اداره بهره برداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان با بیان این که در سال هایی که خراسان جنوبی با قهر طبیعت دست و پنجه نرم می کرد به شدت عرصه های طبیعی خراسان جنوبی آسیب دید و از بین رفت گفت: این وضعیت سبب شد تا هم میزان تولید و هم پراکنش گونه های گیاهی استان به شدت کم و محدود شود اما به طور کلی از بین نرفته است.

مهندس «لاله» افزود: استمرار خشکسالی ها سبب شد تا درآمدی که از طریق بهره برداری از رویشگاه های گیاهان دارویی نصیب بهره برداران می شد نیز به شدت کاهش یابد.

اخبار

ثبات دو ماهه بازار زعفران

فرخ نژاد– دو ماه است که بازار زعفران از ثبات نسبی برخوردار است.

عضو شورای ملی زعفران به «خراسان جنوبی» با بیان این که بازار زعفران در حال حاضر دارای ثبات نسبی است و امیدواریم این ثبات دو ماهه حفظ شود گفت: بخشی از محصول تولیدی به بازارهای جهانی صادر می شود و مقداری هم تا زمان برداشت زعفران در فصل پاییز به بازار تزریق خواهد شد.

«حسینی زرگل» با بیان این که تولید زعفران در سال گذشته با وجود تنش های سرمایی که در میانه فصل برداشت این محصول رخ داد بیشتر از ۳۰۰ تن بود افزود: هرچند در اثر سرمازدگی مقداری از محصول زعفران کاران آسیب دید و از بین رفت اما تا حدودی توانستیم به اهداف مورد نظر در زمینه تولید دست یابیم.

وی ادامه داد: در سال زراعی جاری با توجه به باران های بهاره که تاثیر بسزایی در افزایش تولید زعفران دارد و به دلیل باران و برف های پایان زمستان سال گذشته به طور حتم تولید زعفران از سال قبل خیلی بیشتر خواهد بود و جای امیدواری است.

وی قیمت حال حاضر یک کیلوگرم زعفران را بین ۴ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان تا ۵ میلیون و ۵۰۰ تا ۷۰۰ هزار تومان اعلام و خاطرنشان کرد: نگاه شورای ملی زعفران فقط به ارائه محصولی با بهترین کیفیت به بازار است یعنی بهترین کیفیت منتظر بهترین قیمت است بنابراین وقتی یک کیلوگرم زعفران ۴ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان است پس از کیفیت لازم برخوردار نیست و نظر خبره ها زعفران را نگرفته و رد می شود.

به گفته وی نظر شورای ملی زعفران این است زعفرانی که ۴ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان قیمت دارد هم باید خود را به بهترین نوع یعنی ۵ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان برساند پس وقتی یک کیلوگرم زعفران ۵ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان به فروش می رسد یعنی یک اختلاف یک میلیون و ۳۰۰ هزار تومانی در یک کیلوگرم زعفران وجود دارد.

عضو شورای ملی زعفران تاکید کرد: بالابردن کیفیت این محصول را کشاورز می تواند رقم بزند و هیچ عامل دیگری در این زمینه دخیل نیست. زعفران کار باید طوری برنامه کاری خود را پیش ببرد تا به جای این که زعفران کیلویی ۴ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان تولید کند بتواند زعفران کیلویی ۵ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان در سبد تولیدات خود داشته باشد.

تخصیص کم اعتبارات بیابان زدایی

سال گذشته حوزه بیابان زدایی استان اعتبارات مصوب خوبی داشت اما درصد تخصیص آن خیلی در خور توجه نبود.

رئیس اداره امور بیابان اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان اعتبارات سال گذشته حوزه بیابان زدایی استان را ۱۱ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان اعلام کرد و گفت: تخصیص این بودجه از دو منبع استانی و ملی ۶۴۲ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان بود که با این اعتبار ۳۵۳ هکتار نهال کاری، ۵۶۲ هکتار مراقبت آبیاری و ۲۵۰ هکتار مدیریت جنگل های دست کاشت در راستای مبارزه با آفت شپشک و تاغ زارهای آفت زده انجام شد.

به گفته مهندس «یوسفی» در سال جاری نیز بودجه های خوبی برای این حوزه در نظر گرفته شده اما چون هنوز مبادله موافقت نامه در سرفصل استانی انجام نشده است نمی توان مبلغ آن را اعلام کرد و از محل منابع ملی نیز ۴۵ میلیون و ۴۶۶ هزار تومان اعتبار مصوب در قالب سه پروژه بیابان زدایی و دو پروژه بین المللی سرفصل های هزینه کردی آن مشخص شده است.

ج/۹۶۰۶۰۶۸۳

ج/۹۶۰۶۱۵۳۰